

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas Tehnoloģijas institūta izveidi"

COM(2006) 604 galīgā redakcija/2 — 2006/0197 (COD)

(2007/C 161/06)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 157. panta 3. punktu 2006. gada 20. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Komiteja nolēma uzticēt dokumenta sagatavošanu Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 434. plenārajā sesijā 2007. gada 14. martā iecēla PEZZINI kgu par galveno ziņotāju un ar 93 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Augstākā līmeņa sniegums zinātnes un tehnikas jomās un to pārvēršana konkurētspējīgā ekonomiskā spēkā ir būtiski priekšnoteikumi mūsu nākotnes nodrošināšanā, piemēram, saistībā ar nanotehnoloģiju, informācijas sabiedrību, enerģijas un klimata jautājumiem, saglabājot un uzlabojot mūsu pašreizējo stāvokli pasaulē un attīstot nevis apdraudot Eiropas sociālo modeli.

1.2 Komiteja vienmēr pozitīvi vērtējusi katru iniciatīvu, kas vērsta uz:

- Kopienas un dalībvalstu jaunrades iespēju pastiprināšanu,
- integrētas pieejas zinību triādei veicināšanu ⁽¹⁾,
- akadēmisko aprindu un uzņēmēju savstarpējās saiknes nostiprināšanu,
- centienu, kas vērsti uz pētniecības un jaunrades veicināšanu, atbalstu,
- publiskā un privātā sektora paplašināšanu PTA ietvaros,
- MVU piekļuves jaunām zināšanām palielināšanu.

1.3 EESK viennozīmīgi un ar pārliecību atbalsta ideju izveidot tādu instrumentu kā Eiropas Tehnoloģijas institūtu (ETI) ar mērķi veicināt kvalitatīvas izglītības, inovāciju un pētniecības attīstību, atbalstot Eiropas izcilības centru sadarbību un integrāciju rūpniecības, universitāšu un zinātnes jomās.

1.4 EESK uzsver ETI priekšlikuma konsekventas attīstības nozīmi ar tā juridisko pamatu, kas iecerēts, lai "paātrinātu rūpniecības pielāgošanos strukturāliem pārveidojumiem, palīdzētu veidot tādu vidi, kas labvēlīga iniciatīvai un uzņēmumu, jo īpaši mazu un vidēju uzņēmumu, attīstībai visā Kopienā, palīdzētu veidot tādu vidi, kas ir labvēlīga uzņēmumu sadarbībai, un

visbeidzot veicinātu jauninājumu, pētniecības un tehnoloģijas attīstības politikas radītā rūpniecības potenciāla labāku izmantojumu". ⁽²⁾

1.5 Tomēr Komiteja uzskata, ka, lai gūtu panākumus, šim jaunajam, integrētajam zināšanu, pētniecības un jaunrades instrumentam jāizceļas un jāatšķiras no citiem jau esošiem integrētiem Kopienas instrumentiem, kā, piemēram, Eiropas tehnoloģiju platformas, kopīgas Eiropas iniciatīvas, Eiropas izcilības tīkli, integrētie projekti vai Eiropas maģistra studiju progresīvās programmas ⁽³⁾.

1.6 Komiteja apzinās, ka būtu nepareizi vilkt vienkāršas paralēles starp ETI nākotni un Savienoto Valstu institūtu MIT (*Massachusetts Institute of Technology*), jo tas nekad nav bijis federāls izcilības projekts, bet gan augsta līmeņa universitāte, ko raksturo padomes "MIT corporation" klātbūtne, kuru atbalsta investīciju sabiedrība "Investment management company". Tomēr MIT līdzīgu iestāžu panākumi liecina, ka izcilība ir ar pareiziem principiem un pietiekamu atbalstu pamatota procesa rezultāts.

1.7 Tomēr Komiteja uzskata, ka ETI nākotnei, ja tas vēlas kļūt konkurētspējīgs (*performer*) un pasaules mēroga dalībnieks (*world class player*), t.i., Eiropas izcilības paraugs un sasniegumu simbols, jādarbojas plašāk par vienkāršu resursu integrētāja funkciju.

1.8 Šajā nolūkā ne vien tā projektam, struktūrai un izstrādei pilnībā un konsekventi jāisteno Līgumā paredzētie mērķi, kas veido tā galveno juridisko pamatu, bet arī jāattīsta uz zinātni un tehnoloģijām vērsta zināšanu un izcilības kultūra, kas piesaista vislabākos studentus un veido vislabākos zinātniekus un inženierus. Tas ir priekšnoteikums jaunu zināšanu un nemitīgu jauninājumu radīšanai.

⁽¹⁾ Radīt zināšanas ar pētniecības starpniecību, izplatīt tās ar izglītības starpniecību, piemērot ar jaunrades starpniecību.

⁽²⁾ Skat. EK Līguma 157. pantu, kas veido Komisijas priekšlikuma juridisko pamatu.

⁽³⁾ Skat., piemēram, EMM-Nano Erasmus Mundus ietvaros, www.emm-nano.org

1.9 Komiteja uzskata, ka tikpat svarīgi ir neapstāties pie "starptautiski atzīta zināšanu kvalitātes pilnveidošanas centra" (*) idejas, bet tam nepieciešama visu iesaistīto dalībnieku neatlaidīga nolūkā izstrādāt izcilus rezultātus, kas raksturo individuālas "zināšanu un inovāciju kopienas", lai censtos sasniegt konkrētus rezultātus, kuriem būtu ietekme uz tirgu:

- zināšanu un pētniecības rezultātu pārvēršanas jomā par reālu tirgus jauninājumu,
- pateicoties jaunu uzņēmumu radīšanai, kuri ir konkurētspējas avangardā,
- piesaistot un izglītojot starptautiski atzītus ekspertus,
- vicinot jaunu, stabilu un kvalificētu nodarbinātību.

1.10 Institūta struktūrai un izstrādei jābūt iecerētām un īstenotām tā:

- lai tās būtu vērstas uz Eiropas uzņēmējdarbību un darba dzīvi, pastiprināti tiecoties uz zināšanu sabiedrību,
- lai tās būtu saskaņotas ar Kopienas ekonomikas un sociālā modeļa dimensiju,
- lai tām būtu izteikta starptautiska atpazīstamība, ar ko varētu piesaistīt pētniekus un uzņēmumus no visas pasaules.

1.10.1 Pienācīgu uzmanību varētu pievērst kopuzņēmuma variantam.

1.11 Vismaz sākumā ETI panākumi lielā mērā būs atkarīgi no pietiekama Kopienas un dalībvalstu finansējuma, ko tomēr nevajadzētu atņemt citām jau apstiprinātajām pētniecības un inovāciju programmām.

1.11.1 Komiteja uzskata, ka topošajā ETI arvien lielāku nozīmi iegūs, pirmkārt, patentu veicināšanas mehānismi un intelektuālā īpašuma pārvaldīšanas režīmi, un, otrkārt, spēja atrast privātus finansēšanas fondus, kuriem jābūt pārsvarā attiecībā pret Kopienas finansējumu, lai neatņemtu resursus citām, sevišķi pētniecībai un inovācijai veltītajām programmām.

1.11.2 Attiecībā uz finanšu resursiem Komiteja uzskata, ka vajadzētu paredzēt Kopienas resursu sākotnējo dotāciju, kuru varētu iegūt no papildu resursiem Kopienas 7. pamatprogrammas pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem pārskatīšanas ietvaros, un ievērojamai daļai būtu atbilstoši proporcionāli jānāk no dalībvalstīm. Nav jāatstāj novārtā iespēja īstenot EIB darbības jauninājumu tīkliem un akadēmiskai pētniecībai.

1.12 Komiteja uzskata, ka tikpat svarīgas ir spējas, kuras Institūts spēs attīstīt zināšanu, inovācijas un pētniecības tirgū, lai nodrošinātu arvien pieaugošo mijiedarbību starp Institūtu un tā filiālēm, t.i. zinību un jaunrades apvienībām (ZJA).

(*) COM(2006) 77 galīgā redakcija, 2006. gada 22. februāris.

1.12.1 Tas varēs notikt arī ar lielu publisku ETI sistēmā organizētu pasākumu starpniecību, kuru mērķis būtu kopīgas izcilības zīmes (*label*) attīstīšana, kas izstrādāta kā tīkla struktūra, kura ir decentralizēta zināšanu un jauninājumu resursu piesaistes un izplatīšanas nozīmē.

1.12.2 Inovācijas un panākumi ir rezultāts trauslam līdzsvaram starp mērķtiecīgām procedūrām un individuālu brīvību izvērst jaunas idejas un koncepcijas, ko ieviest konkurences izmēģinājumu jomā. Atbilstībai Eiropas mērogā standartizētiem kvalitātes nodrošināšanas kritērijiem jābūt visas ETI tīkla struktūras pētniecības, zināšanu un inovācijas darbības pamatā. Bez tīrgus virzītas mijiedarbības starp pētniecību, inovācijām un rūpniecību valsts finansētas pētniecības ietekme uz ekonomiku būs ļoti neliela.

1.13 Uzņēmumu, pētniecības centru, laboratoriju un universitāšu tīklu — ZJA kandidātu atlases sistēmai vajadzētu, pēc Komitejas domām, darboties saskaņā ar augšupējās pieejas (*bottom-up*) principu un balstīties uz skaidriem un pārskatāmiem kritērijiem, starp kuriem būtu iekļauta izcilība un profesionālie panākumi, spējas un pieredzes tehnoloģiju nodošanas procesos, galvenokārt MVU.

1.13.1 Jebkurā gadījumā jauno ZJA statusu nevajadzētu uzskatīt par iegūtu uz nenoteiktu laiku, bet ir regulāri jāveic kvalitātes un konkrēto, sasniegto rezultātu novērtējums, kaut arī ir nepieciešams pienācīgs sākumposma periods.

1.14 Tāpat Komiteja uzskata, ka ETI "sistēmai", ja iespējams, jāticis iesaistīt ES jau pastāvošus atsevišķus izcilības centrus, bet izvairīties kļūt par birokrātisku ES jau esošo izcilības iestāžu atbalsta virsbūvi. Minētā iemesla dēļ tai jācenšas attīstīt galvenokārt rūpniecības un starpdisciplīnu pētniecības aspektu gan statūtos paredzēto struktūru iekšienē, gan atlases struktūrās.

1.14.1 Šajā sakarā būtu lietderīgi izveidot ETI investīciju pārvaldības sabiedrību (*IET investment management company*), kas dotu iespēju novatoriskā veidā reaģēt uz tradicionālajiem trūkumiem, kas bieži ir raksturīgi rūpniecības, zinātnes un pētniecības savstarpējām attiecībām.

1.15 Visbeidzot, Komiteja uzskata, ka ir nepieciešama lielāka skaidrība attiecībā uz ETI diplomu noteikšanu un to izsniegšanu gan no ZJA, gan no paša ETI puses. Vismaz pietiekami ilgā sākuma periodā grādu piešķiršanai vajadzētu būt dalībvalstu to universitāšu un/vai tehnisko universitāšu (tehnoloģiju institūtu) pārziņā un atbildībā, kuras ir izraudzītas kā individuālu zināšanu un inovāciju kopienas partneri; pēc nepieciešamo minimālo priekšnoteikumu izpildes to grādu papildinātu ETI izcilības zīme (*label*).

1.16 ETI izcilības zīmes piešķiršana ZJA tīklu diplomiem varētu notikt, pēc Komitejas domām, ar nosacījumu, ka studijas un veiktie pētījumi notikuši vismaz triju dalībvalstu trijos dažādos institūtos, lai nodrošinātu diplomam starpdisciplīnu Eiropas dimensiju, ka tie parādījuši pietiekamu inovāciju potenciālu un, visbeidzot, ka tos ir atzinis centrālais ETI.

1.17 Attiecībā uz ETI statūtiem Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi papildināt administratīvo padomi/valdi, kas paredzēta Komisijas statūtu projektā⁽⁹⁾, ar Uzraudzības komiteju, kura sastāvētu no dalībvalstu pārstāvjiem un kuru vadītu Komisijas pārstāvis, ar izpildkomiteju, kura sastāvētu no 2 uzņēmēju, 2 pētniecības centru un 2 universitāšu aprindu pārstāvjiem un kuru vadītu administratīvās padomes priekšsēdētājs, administratīvais direktors un rektors.

2. Ievads.

2.1 Vidēja termiņa ziņojumā “Sadarbība izaugsmes un darbvietu attīstībai. Jauns posms Lisabonas stratēģijā.”⁽⁶⁾, kas tika iesniegts Eiropadomes 2005. gada pavasara sanāksmē, bija norādīti daži izvēšanas pamatprincipi, kā, piemēram, īstenojamo iniciatīvu mērķtiecīgs raksturs, plaša līdzdalība, kopīgi mērķi un visbeidzot skaidri noteikti atbildības līmeņi.

2.2 Starp Lisabonas stratēģiju papildinošiem elementiem tika noteikta zināšanu izplatīšana, kas ir jāīsteno ar augstas kvalitātes izglītības sistēmas palīdzību. It īpaši Eiropas Savienībai jācenšas, lai Eiropas universitātes varētu konkurēt ar labākajām pasaules universitātēm. Lai tas notiktu, ir jāīsteno Eiropas augstākās izglītības telpa, ar kuras starpniecību ir vieglāk radīt un izplatīt zināšanas visā ES teritorijā.

2.3 Lai veicinātu šī mērķa sasniegšanu, Komisija paziņoja savu nodomu ierosināt “Eiropas Tehnoloģijas institūta” izveidi un gatavību iesaistīties, lai Eiropas universitātes kļūtu konkurētspējīgas starptautiskā līmenī, ņemot vērā, ka “esošie paņēmieni attiecībā uz finansēm, pārvaldi un kvalitāti neatbilst uzdevumiem, kas ir aktuāli akadēmiķiem, studentiem un zināšanām kopumā globālā tirgus apstākļos”.

2.4 Komitejai bija iespēja vairākkārt izteikties par šo jautājumu⁽⁷⁾, aizstāvēt izpētes atzinumā “Ceļā uz

Eiropas zināšanās balstītu sabiedrību — organizētas pilsoniskās sabiedrības ieguldījums Lisabonas stratēģijas īstenošanā”⁽⁸⁾ nepieciešamību radīt kopīgu Eiropas zināšanu telpu, kas balstītos uz sadarbību izglītības, jaunrades un pētniecības jomā. Šajā ziņojumā EESK aicināja arī uzņēmējus, finanšu iestādes un privātos fondus uzņemties atbildību un palielināt investīcijas uz zināšanām balstītā ekonomikā, atbalstot cita starpā publiskā un privātā sektora partnerattiecības (PPP) Eiropas mērogā.

2.5 Amerikas Savienotajās Valstīs Masačūsetsas Tehnoloģijas institūtā (*Massachusetts Institute of Technology — MIT*), kas tika nodibināts Bostonā 1861. gadā, šodien ir ap 10 000 studentu un ap 10 000 pasniedzēju, kas darbojas augstas kvalitātes starpdisciplīnu sistēmā, kura aptver plašas jomas, sākot ar ekonomiku, tiesībām, arhitektūru un inženieriju līdz pat pārvaldības paņēmieniem, matemātikai, fizikai un bioloģijai. MIT maksa pārsniedz 1 000 miljonu dolāru gadā, bet tā saucamajā “Šanhajas sarakstā”, kurā uzskaitītas pasaules labākās universitātes⁽⁹⁾, tā ieņem 5. vietu.

2.6 Attiecībā uz Eiropu līdz 2010. gadam vajadzētu sasniegt mērķus, kas tika noteikti “Boloņas procesā”. Tā ir Eiropas Savienības 1999. gadā uzsāktā iniciatīva, lai varētu saskaņot dažādās Eiropas augstākās izglītības sistēmas nolūkā izveidot “Eiropas augstākās izglītības telpu” un pasaules mērogā veicināt Eiropas augstākās izglītības sistēmu ar šādiem mērķiem:

- viegli saprotamas un salīdzināmas grādu sistēmas pieņemšana,
- izglītības sistēmu konverģence, kas strukturēta 3 galvenajos ciklos (studijas, maģistratūra, doktorantūra),
- didaktisko kredītpunktu sistēmas konsolidācija, kas balstās uz Eiropas kredītpunktu pārnese sistēmu (*ECTS*)⁽¹⁰⁾, kurus var iegūt arī dažādās disciplīnu jomās,
- mobilitātes veicināšana (studentu, docentu, pētnieku un tehniski administratīvā personāla vidū) un atbilstoša pilnīgas un brīvas pārvietošanās šķēršļu atcelšana,

⁽⁶⁾ OV C 65, 17.5.2006 ziņotāji — OLSSON kgs, BELABED kdze un van IERSEL kgs.

⁽⁷⁾ Skat. “Šanhajas sarakstu 2005” ar 50 labākajām universitātēm. Starp pirmajām 30 atrodas tikai 4 Kopienas universitātes: 1 *Harvard University USA*, 2 **Cambridge University UK**, 3 *Stanford University USA*, 4 *University of California — Berkeley USA*, 5 *Massachusetts Inst tech (MIT) USA*, 6 *California Inst Tech USA*, 7 *Columbia University USA*, 8 *Princeton University USA*, 9 *University Chicago USA*, 10 **Oxford University UK**, 11 *Yale University USA*, 12 *Cornell University USA*, 13 *University of California — San Diego USA*, 14 *University of California — Los Angeles USA*, 15 *University of Pennsylvania USA*, 16 *University of Wisconsin — Madison USA*, 17 *University of Washington — Seattle USA*, 18 *University of California — San Francisco USA*, 19 *Johns Hopkins University USA*, 20 *Tokyo University Asia/Pac*, 21 *University of Michigan — Ann Arbor USA*, 22 *Kyoto University Asia/Pac*, 23 **Imperial College London UK**, 24 *University of Toronto Canada*, 25 *University of Illinois — Urbana Champaign USA*, 26 **University College London UK**, 27 *Swiss Fed Inst Tech — Zurich Switzerland*, 28 *Washington University — St. Louis USA*, 29 *New York University USA*, 30 *Rockefeller University USA*.

⁽¹⁰⁾ ECTS, *European Credit Transfer and Accumulation System*

⁽⁹⁾ Skatīt 28. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁾ COM(2005) 24 galīgā redakcija, 2005. gada 2. februāris.

⁽⁷⁾ (OV C 120, 20.05.2005.), ziņotāji — EHNMARK kgs, VEVER kgs, SIMPSON kgs; (OV C 120, 20.05.2005.), ziņotājs — KORYFIDIS kgs; (OV C 221, 08.09.2005.), ziņotājs — GREIF kgs; (OV C 221, 08.09.2005.), ziņotājs — KORYFIDIS kgs.

— Eiropas līmeņa sadarbības veicināšana kvalitātes novērtēšanas jomā,

— nepieciešamās Eiropas dimensijas veicināšana augstākajā izglītībā, kura ietekmētu studiju programmas, universitāšu sadarbību, mobilitāti, integrētos plānus, apmācību un pētniecību.

2.7 Eiropas Parlaments 2006. gada 26. septembrī pieņēma rezolūciju par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu⁽¹¹⁾, kas ņem vērā Boloņas un 2002. gada Kopenhāģenas procesus un balstās uz lielākas Eiropas sadarbības veicināšanu izglītības un arodmācības jomā ar mērķi sasniegt konkrētus rezultātus⁽¹²⁾.

2.8 Komisija 2005. gadā publicēja otro ziņojumu par panākumiem Lisabonas mērķu sasniegšanā vispārējās un profesionālās izglītības jomā⁽¹³⁾. Tajā citastarp ir uzsvērtas grūtības palielināt Eiropā augstskolu beidzēju skaitu, nepieciešamība aktīvās dzīves laikā atjaunot un integrēt zināšanas, iemaņas un kvalifikācijas ar modernu mūžizglītības sistēmu palīdzību un, visbeidzot, prasība palielināt publiskās investīcijas izglītībā un apmācībā, apvienojot tās ar privātajām investīcijām, kā arī veidot augstas klases un kompetentus pasniedzējus un darbiniekus, ciktāl tas nepieciešams paaudžu nomaņas nodrošināšanai (aptuveni 1 000 000 personu laika periodā no 2005. līdz 2015. gadam).

2.9 2006. gadā tika pabeigts uz pieprasījumu orientēts ESAO pētījums⁽¹⁴⁾ kura nosaukums ir *Programme for International Student Assessment (PISA — Starptautiskās studentu novērtēšanas programma)*⁽¹⁵⁾, un kas sniedz vispārīgu studentu raksturzīmju, attieksmju un spēju izmantot iegūtās zināšanas ietvaru.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta rezolūcija par Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūras izveidošanu, 26.09.2006., (2006/2002/INI).

⁽¹²⁾ Kopenhāģenas procesa mērķi:

- kopīga ietvarstruktūra iemaņu un kvalifikācijas pārredzamībai (Eiropas CV, apliecības, diplomu, sertifikātu *Europass Training* apmācībā u.tml.),
- kredītpunktu pārnese sistēma izglītībā un arodmācībā līdzīgi kā augstākajā izglītībā,
- kopīgi kvalitātes principi izglītības un arodmācības jomā, kas izkārtoti ap kvalitātes nodrošināšanas kopējo kritēriju kodolu, kurš varēs kalpot par pamatu Eiropas mēroga pamatnostādņu (*guidelines*) un kontrolsaraksta (*checklist*) iniciatīvām izglītības un apmācības jomā,
- kopīgi principi formālas un neformālas izglītības apstiprināšanai sevišķi, lai nodrošinātu lielāku saderību starp dažādu valstu pieejām dažādos līmeņos,
- Eiropas dimensija informatīvajā palīdzībā un konsultatīvajos pakalpojumos, lai dotu iespēju iedzīvotājiem izmantot labāku piekļuvi mūžizglītībai.

⁽¹³⁾ SEC(2005) 419, 22.03.2005. — *Commission staff working paper: Progress towards the Lisbon objectives in education and training, 2005 Report.*

⁽¹⁴⁾ ESAO 2006. gada 2. oktobrī publicēja pamatprogrammu 2009.–2015. gadam, kurā ir paredzēts iekļaut 3 jaunas pētniecības jomas:

- 1) mācību procesa mērījumi noteiktā laika posmā un panāktā progresā salīdzinājums vairākās valstīs,
- 2) apmācības un mācību rezultāta attiecība,
- 3) IKT kompetences novērtējums un tehnoloģiju izmantošana kā līdzeklis plašākai novērtēšanas uzdevumu veikšanai.

⁽¹⁵⁾ PISA, *Assessing Scientific, Reading and Mathematical Literacy: a framework for PISA 2006*, ESAO 11.09.2006.

2.10 Eiropas universitāšu izglītības sistēmas vājumam ir četri iemesli⁽¹⁶⁾:

— **pārāk liels viendabīgums:** nav pietiekama elastīguma un dažādības, lai apmierinātu jaunās prasības,

— **izolācija:** pārāk bieži universitātes darbojas kā “ziloņkaula tornī”, neveidojot atbilstošu saikni ar uzņēmējiem un sabiedrību,

— **pārmērīga regulācija:** pārāk bieži universitātes nevar modernizēties stingru valstu noteikumu dēļ,

— **pārāk mazs finansējums:** Eiropas izdevumi pētniecībai, izglītībai un apmācībai ir mazāki nekā tās tiešo konkurentu izdevumi. Lai mazinātu šo plaisu, ES vajadzētu tērēt 150 miljardus *euro* gadā, kas ir vairāk par visas Kopienas budžetu⁽¹⁷⁾.

2.11 Galvenās vispārēja rakstura problēmas, kurām varētu rast risinājumu, izveidojot Eiropas Tehnoloģijas institūtu (ETI), ir šādas:

— zems investīciju līmenis augstākajā izglītībā, pētniecībā un attīstībā, kā arī to nepietiekama koncentrācija izcilības centros, kas spēj stāties pretī starptautiskajai konkurencei,

— instrumentu un platformu zināšanu, pētniecības un attīstības rezultātu pārvēršanai konkurētspējīgās ekonomiskās darbības un darba vietās nepietiekamība, salīdzinot ar ES lielajiem konkurentiem,

— inovāciju trūkums Eiropas pētniecības un augstākās izglītības iestāžu pārvaldības (*governance*) un organizatoriskajos modeļos,

— integrētas pieejas trūkums triādei “izglītība/pētniecība/jaunrade”,

— nespēja piesaistīt un atbilstoši noturēt labākos pasniedzējus un studentus.

2.12 Eiropas Parlaments rezolūcijā par 2007. gada budžetu, no vienas puses, izteicās par labu idejai palielināt zinību triādes (izglītība, pētniecība un jaunrade) iespējas un nostiprināt tās saites, bet, no otras puses, bija skeptisks attiecībā uz jauna Eiropas Tehnoloģijas institūta izveidošanu, kas, pēc Parlamenta domām, “var negatīvi ietekmēt jau esošās struktūras vai radīt darbības dublēšanos un ka tādēļ minētā iecere var nebūt pats efektīvākais līdzekļu izlietojums šim nolūkam”⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Skat. “Can Europe close the education gap?” — Friends of Europe, 27.09.2005.

⁽¹⁷⁾ ES budžets 2006. gadā sasniedza 121,2 miljardus *euro*. No šīs summas 7,9 miljardi ir paredzēti konkurētspējai, savukārt no tiem 0,7 miljardi *euro* — izglītībai un apmācībai.

⁽¹⁸⁾ EP 28.04.2006. Rezolūcija par 2007. gada budžetu: Komisijas gada politikas stratēģijas ziņojums (PE 371.730V03-00) (A6-0154/2006).

2.13 Savukārt 2006. gada 15.–16. jūnija Eiropadome apliecināja, ka “Eiropas Tehnoloģijas institūta (ETI) izveide, kas sadarbosies ar esošajām valstu iestādēm, būs nozīmīgs solis, lai aizpildītu pašlaik esošo plaisu starp augstāko izglītību, pētniecību un jauninājumiem, līdz ar citām darbībām, kas uzlabo tīklus un sinerģijas starp izcilības centriem Eiropā jauninājumu un pētniecības jomā”, un aicināja Komisiju iesniegt “oficiālu priekšlikumu tā izveidei”. Atbildot uz šo aicinājumu, Komisija 2006. gada novembrī iesniedza priekšlikumu, kas ir šā atzinuma ⁽¹⁹⁾ temats un kas ir turpinājums tās diviem iepriekšējiem paziņojumiem šajā jautājumā ⁽²⁰⁾.

2.13.1 Pēc tam ES Padome 2006. gada decembrī apstiprināja iepriekš norādīto pozitīvo virzību.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1 Komisijas regulas priekšlikuma par ETI izveidi pamatā ir ideja, ka tas var piedalīties rūpniecības konkurētspējā, nostiprinot dalībvalstu un Kopienas jaunrades spējas. Priekšlikuma mērķi ir šādi:

- uzlabot dalībvalstu konkurētspēju, iesaistot partnerorganizācijas jauninājumu, pētniecības un izglītības integrētajās darbībās saskaņā ar starptautiskajiem standartiem,
- veicināt jaunradi ar stratēģisku pārnozaru un starpnozaru darbību P&A un izglītības jomās palīdzību, proti, nozarēs, kurām ir būtiska nozīme ekonomikā un sabiedrībā,
- veidot materiālo un cilvēkresursu “kritisko masu” šajās zināšanu nozarēs, piesaistot un paturot privātā sektora investīcijas jaunradē, izglītībā un P&A, kā arī maģistra grāda studentus, doktorantus un pētniekus,
- kļūt par Eiropas jaunrades, pētniecības un izglītības integrētas telpas simbolu,
- kļūt par atsauci jaunrades pārvaldības jomā un par augstākās izglītības un pētniecības modernizācijas paraugu ES,
- iekarot starptautisku atzinību un piedāvāt pievilcīgu vidi vislielākajiem pasaules mērogā esošajiem talantiem, paliekot atvērta partnerorganizācijām, studentiem un pētniekiem.

3.2 Komisija ierosina ETI izveidot divu līmeņu integrētu struktūru, kas apvienos pieeju no augšas uz leju ar pieeju no lejas uz augšu pēc šādas shēmas:

- pats ETI, kuru vada valde. Juridisko personu ETI veidos valde, kurai palīdz ierobežots skaits — aptuveni 60 personas — zinātnisko un administratīvo līdzstrādnieku. Valdes sastāvā būs 15 personības no uzņēmēju un zinātnisko aprindu pārstāvjiem, kuriem pievienosies vēl 4 locekļi no ETI un ZJA studentu un darbinieku pārstāvjiem (skat. zemāk). Turklāt ir paredzēta uzraudzības izpildkomiteja, par

tekošo pārvaldi un juridisko pārstāvību atbildīgais direktors un revīzijas komiteja saskaņā ar ETI statūtiem, kas pievienoti regulas priekšlikumam,

- Zinību un jaunrades apvienības (ZJA), kas balstās uz tīkla pieeju. ZJA ir universitātes, pētniecības institūtus un uzņēmumus pārstāvoši partnerorganizāciju konsorcijs, kas apvienojas integrētās partnerattiecībās, atbildot uz ETI aicinājumiem iesniegt priekšlikumus. ZJA ir augsta iekšējās organizācijas autonomija, lai sasniegtu mērķus, kas noteikti uz līguma pamata ar ETI.

3.3 ETI kopbudžets laika posmam no 2007. gada līdz 2013. gadam tiek lēsts ap 2 367,1 miljoniem *euro*, kurus iegūst no:

- a) iekšējiem un ārējiem avotiem, starp kuriem — dalībvalstu un vietējo vai reģionālo pašvaldību ieguldījumi, privātā sektora ieguldījumi (uzņēmumi, riska kapitāls, bankas, ieskaitot EIB); resursi, kurus rada ETI īpašās darbības (piemēram, intelektuālā īpašuma tiesības); resursi no ziedojumiem un dotācijām, kurus ETI varētu uzkrāt,
- b) Kopienas avoti: EK budžets, arī neiedalītas summas (308,7 miljoni *euro*), struktūrfondi, Septītā pamatprogramma pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem, Kopienas izglītības un mūžizglītības programmas, konkurētspējas un jauninājumu pamatprogramma (KJP).

4. Vispārējās piezīmes.

4.1 Komiteja vienmēr ir atzinīgi vērtējusi katru iniciatīvu, kas vērsta uz Kopienas un dalībvalstu inovācijas spēju stiprināšanu, veicinot integrētu pieeju zinību triādei, bet jo sevišķi pieeju, kas vieno akadēmiskās aprindas ar uzņēmējiem. Tā neapšaubāmi atbalsta pētniecības centieni labākas koordinācijas nodrošināšanu, jaunrades un izglītības pastiprināšanu ES, efektīvāku publiskā un privātā sektora partnerattiecību P&A jomā īstenošanu un labākas pieejas jaunajām zināšanām nodrošināšanu MVU ⁽²¹⁾.

4.2 Tomēr Komiteja nevar attālināties no trim pamatprincipiem, kas likti Lisabonas stratēģijas izvēšanas pamatā, proti:

- prasība pēc lielāka atbalsta mērķtiecīgākām Eiropas iniciatīvām,
- izteikta tiekšanās uz kopīgiem mērķiem,
- skaidra atbildības līmeņu noteikšana.

4.3 Komiteja uzskata, ka tādēļ vajadzētu uzmanīgi izvērtēt, kāda ir izskatāmās iniciatīvas vieta to pašlaik īstenojamo iniciatīvu vidū, kuras izriet no dažādām politiku jomām, kā, piemēram, pētniecības, uzņēmējdarbības, reģionālās attīstības, informācijas sabiedrības, izglītības un kultūras.

⁽¹⁹⁾ COM(2006) 604 galīgā redakcija, 18.10.2006.

⁽²⁰⁾ COM(2006) 77 galīgā redakcija, 22.02.2006. un COM (2006)276, 08.06.2005.

⁽²¹⁾ OV C 120, 20.5.2005, ziņotāji — VEVER kgs, EHNMARK kgs un SIMPSON kgs.

4.3.1 Komiteja uzskata, ka nolūkā kļūt par atsaucis paraugu un Eiropas izcilības simbolu topošajam Institutam nav jāaprobežojas ar resursu integrētāja funkciju, bet jau projekta, struktūras un izstrādes līmenī tas ir jāorganizē tā, lai īstenotu Līgumā noteikto, kas veido tā galveno juridisko pamatu.

4.3.2 Komiteja uzsver, ka topošā ETI panākumu galvenajam elementam jābūt spējai attīstīt kopīgas izcilības zīmes (*Label*) atpazīstamību, kuru veido decentralizēta tīklu struktūra no zināšanu un jaunrades resursu piesaistīšanas un izplatīšanas aspekta.

4.4 Komiteja piekrīt nepieciešamībai izveidot pēc iespējas vieglāku, elastīgāku un dinamiskāku ETI struktūru, lai tam ļautu pieņemt un apmierināt jaunas prasības, un uzskata, ka vajadzētu izpētīt kopuzņēmuma izveides iespēju⁽²³⁾. Tomēr Komiteja uzsver nepieciešamību šādu struktūru vērst uz Eiropas uzņēmējdarbību un nodarbinātību un vēlreiz uzsver nepieciešamību koncentrēt ETI darbību uz galveno paziņoto mērķi, proti, uz P&A rezultātu pārvešanu tirgus iespējās.

4.4.1 Tāpēc valdes atlases kritērijiem jāattiecas ne tikai un ne tik lielā mērā uz izcilību zinātnē, cik uz spēju piesaistīt jaunrades kapitālu, uzsākt ekonomisko darbību (*start-up*), radīt un izmantot patentus un piesaistīt publisko/privāto finansējumu, neatstājot novārtā MVU.

4.5 Komiteja uzskata, ka šādai virzībai jāatspoguļojas ZJA atlases kritērijos, kuru konsorciem jābūt atvērtiem Kopienas pētniecības un jaunrades daudzgadu plānošanas prioritāšu ietvaros, lai tādējādi atvieglotu uzņēmumu un mazāku dalībnieku līdzdalību, nodrošinot maksimālu elastīgumu un minimālu administratīvo slogu.

4.5.1 ZJA kvalifikācijas kritērijiem jābūt labāk noteiktiem:

- nodrošināt to Eiropas dimensiju ar jauniem institūtiem un vismaz trijām dalībvalstīm,
- ekspertīzes līmenim jāatspoguļo izcilības līmenis, kas paredzēts pašam ETI,
- ir jābūt nodrošinātam starpnozaru līmenim; sastāvam jāatspoguļo vēlamijs līdzsvars starp triādes pētniecība/izglītība/jaunrade trijiem dažādiem galvenajiem elementiem,
- jāievēro līdzsvars starp publisko un privāto komponenti; atsevišķiem komponentiem jāpierāda izcilības ietekmes spējas pētniecības, izglītības, patentu un tehnoloģijas nodošanas jomā iepriekšējā piecu gadu periodā,
- jāizstrādā vienots kopīgo darbību plāns, kas ietvertu programmu vismaz piecu gadu ilgā laika posmam.

⁽²³⁾ Skat. EKDL 171. pantu.

4.6 Ja vēlamies izveidot Eiropas zināšanu telpu, Lisabonas stratēģijas ietvaros ir jārada stimuli, lai veicinātu mobilitāti starp dažādām intelektuālajām profesijām un starp publisko un privāto sektoru nolūkā sekmēt apmaiņu starp dažādiem administratīvajiem profiliem, kā arī starp vadītājiem, pētniekiem un inženieriem, un visbeidzot lai atvieglotu pāreju no institucionālajiem sektoriem uz privātajiem un otrādi⁽²³⁾. Mobilitātei Eiropas mērogā jābūt apmācības, pētniecības un tehnoloģiju piemērošanas pasākumu svarīgam elementam.

4.7 Attiecībā uz finanšu resursiem ETI darbību atbalstam EESK norāda, ka piedāvātā sākotnējā dotācija šķiet ļoti ierobežota, savukārt perspektīvā finansējuma avoti šķiet orientēti uz tradicionālajām programmām⁽²⁴⁾ un ņemti no jau tā ierobežotajiem 2007.–2013. gada budžeta resursiem, kas paredzēti pētniecībai, jaunradei un izglītībai, konkurējot ar dažādiem citiem pārbaudītas efektivitātes integrētas pieejas instrumentiem, kā, piemēram, integrētiem projektiem (*IP*), izcilības tīkliem (*NoE*) un citiem, nesēn ieviestajiem, kā, piemēram, kopīgajām tehnoloģiskajām iniciatīvām (*JTI*) vai Eiropas tehnoloģiju platformām (*ETP*).

4.7.1 PTA Pamatprogrammai paredzētā finanšu dotācija laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam, kas atbilst aptuveni 5,8 % no kopēja Kopienas budžeta, jau izrādās nepietiekama, lai atbalstītu pētniecības veicināšanas politiku. Līdz ar to no tās nevar paņemt līdzekļus, ja nu vienīgi ar parasto līdzdalības konkursos mehānismu starpniecību, kuros arī ETI un ZJA vajadzētu būt tiesībām piedalīties uz vienlīdzīgiem pamatiem ar citiem pieteikuma iesniedzējiem.

4.7.2 Vismaz sākumā EIT panākumi galvenokārt būs atkarīgi no pietiekama Kopienas finansējuma, kuru nevajadzētu atņemt citām apstiprinātajām pētniecības un inovāciju programmām: faktiski Komisijas aprēķinātie skaitļi attiecībā uz visu ETI sistēmu laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam nav pienācīgi novērtēti, savukārt Kopienas fondi, kas iegūti no budžeta atlikuma, ir ārkārtīgi niecīgi. Komiteja uzskata, ka varētu izvērtēt, vai izmantot tādu variantu kā kopuzņēmums (skat. Līguma 171. pantu) ar ieinteresēto dalībvalstu piedalīšanos (skat., piemēram, kopuzņēmumam *Galileo* izmantoto formulu)⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ (OV C 110, 30.04.2004.), ziņotājs — WOLF kgs.

⁽²⁴⁾ Ir jāatgādina, ka attiecībā uz ETI nekādi īpaši nosacījumi jaunajos likumdošanas priekšlikumos, kas bija iekļauti sarunās par 2006. gada 17. maija starptiesāžu līgumu par budžeta procedūru un pareizu finanšu vadību, nav pieņemti.

⁽²⁵⁾ Kopuzņēmuma struktūrvienības:

- valde, kuras sastāvā ir uzņēmuma dibinātāji; lēmumus pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu, izņemot dažus būtiski svarīgus lēmumus, kuru pieņemšanai ir noteikts 75 % vairākums. Valde pieņem visus stratēģiskus lēmumus, kas attiecas uz programmām, finansēm un budžetu. Turklāt tā ieceļ kopuzņēmuma direktoru,
- izpildkomiteja, kura palīdz valdei un direktoram,
- Administratīvais direktors pārstāv izpildvaru; viņš ir atbildīgs par kopuzņēmuma tekošo pārvaldi un ir tā likumīgais pārstāvis: vada personālu, atjauno programmas attīstības plānu, sagatavo un iesniedz valdei atskaites un gada budžetu un izstrādā gada ziņojumu par programmas īstenošanu un par finansiālo situāciju.

4.7.3 Komiteja uzskata, ka finanšu resursu sākotnējo dotāciju varētu iegūt no **papildu** resursiem Kopienas 7. pamatprogrammas pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem starpposma pārskatīšanas ietvaros, kas nāktu klāt dalībvalstu **tiesajiem proporcionālajiem maksājumiem**.

4.7.4 Citu finanšu avotu varētu rast EIB iniciatīvas “*Innovation 2010 Initiative*” (i2i) un EIB akadēmiskās pētniecības ⁽²⁶⁾ un universitāšu tīklu veicināšanas ietvaros.

4.8 No otras puses, Kopienas P&A politika prasa regulārāku visu to aspektu kontroli, kas ierobežo pētnieku mobilitāti, kuru pašlaik apgrūtina augstākās izglītības kvalifikācijas atzīšanas, kā arī nodokļu, apdrošināšanas un pensijas noteikumu dažādība ⁽²⁷⁾.

4.9 Pēc Komitejas domām, ja Eiropas Tehnoloģijas institūta (ETI) mērķis ir kļūt par pasaules līmeņa iestādi, kas iedvesmos uz labāku sniegumu Eiropas zinību triādē iesaistītās personas un tīklus, tam jāizstrādā spēja piesaistīt ievērojamu daudzumu privāto fondu, kuriem pakāpeniski jāklūst par tā galveno finansālā atbalsta avotu.

4.10 Šajā sakarā svarīgs faktors varētu būt intelektuālā īpašuma aizsardzības problēmu atrisināšana, kurus varbūt ir vērts precizēt priekšlikumā, tāpat kā ar ETI diplomu noteikšanu un izsniegšanu saistīto problēmu atrisināšana.

4.11 Komiteja uzskata, ka ir nepieciešama lielāka skaidrība attiecībā uz ETI diplomu noteikšanu un to izsniegšanu gan no ZJA, gan no paša ETI puses.

4.11.1 Sākuma posmā, kas būtu pietiekami garš, diplomu izsniegšanai vajadzētu palikt dalībvalstu universitāšu un/vai politehnisko augstskolu, kas tika atlasītas, lai būtu katras ZJA sastāvā, priekšrocībai un atbildībā. Tomēr arī šajā sākuma posmā diplomu izsniegšanai būtu jāatbilst precīziem minimāliem nosacījumiem.

4.11.2 Minētajos nosacījumos varētu iekļaut šādus elementus:

Briselē, 2007. gada 14. martā

— studijas un pētījumi notikuši vismaz triju dalībvalstu trijos dažādos institūtos, lai nodrošinātu diplomam Eiropas dimensiju,

— tie parādījuši pietiekamu iespējamo jaunrades ietekmi un tos ir atzinis centrālais ETI.

4.12 Attiecībā uz ETI statūtiem Komiteja uzskata, ka ir lietderīgi papildināt **administratīvo padomi**, kas izmantotu Komisijas statūtu priekšlikumā ierosināto valdes sastāvu ar 5 uzņēmēju, 5 publisko un privāto pētniecības centru un 5 publisko un privāto universitāšu aprindu pārstāvjiem, klāt nākot vēl 4 ETI un ZJA darbinieku un studentu pārstāvjiem ⁽²⁸⁾, kuru vadītu Komisijas pārstāvis:

— **Uzraudzības komiteja**, kas sastāv no **dalībvalstu pārstāvjiem** un kuru vada Komisijas pārstāvis,

— **Izpildkomiteja**, kas sastāv no 2 uzņēmēju, pētniecības centru un universitāšu pārstāvjiem un kuru vada administratīvās padomes priekšsēdētājs,

— administratīvās padomes pēc atbilstoša uzraudzības komitejas atzinuma ieceltie un atsauktie **administratīvais direktors un rektors**.

4.12.1 Ja tiek pieņemts ETI kopuzņēmuma variants, ar kopuzņēmuma administratīvā un zinātniskā personāla locekļiem būtu jānoslēdz noteikta laika līgums atbilstoši Eiropas Kopienu Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtībai ⁽²⁹⁾.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ Skat. programmas *Starebei, Eiburs un Bei University Networks*.

⁽²⁷⁾ Skat. 22. zemspiļņas piezīmi.

⁽²⁸⁾ Šādam sastāvam vajadzētu arī nodrošināt atbilstošu sociālo partneru klātbūtni.

⁽²⁹⁾ Skat. kopuzņēmuma *Galileo* statūtu 11. pantu, Padomes 2002. gada 21. maija Regula (EK) Nr.876/2002 par kopuzņēmuma *Galileo* izveidi. OV L 138, 28.05.2002.